Liikenne- ja viestintävaliokunta

Valtioneuvoston selvitys komission valmistelussa olevista ehdotuksista liittyen ns. maantieliikennepakettiin

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys komission valmistelussa olevista ehdotuksista liittyen ns. maantieliikennepakettiin (E 154/2012 vp): Liikenne- ja viestintävaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä EJ 16/2016 vp — E 154/2012 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- hallitusneuvos Jorma Hörkkö, liikenne- ja viestintäministeriö

Viitetiedot

Valiokunta on aiemmin antanut asiasta lausunnon LiVL 5/2013 vp.

JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Komission julkisessa konsultaatiossa kartoitetaan maanteiden tavarankuljetusmarkkinoilla esiintyviä sääntelyyn liittyviä ongelmia, mahdollisia ratkaisukeinoja sekä näkemyksiä asiaan liittyvän kansallisen sääntelyn ja EU-sääntelyn suhteesta. Kysymyslomakkeesta ei käy tarkasti selville komission kantaa eikä tulevia säädösehdotuksia. Kysymyksistä voi päätellä mihin ja millä tavalla komissio kiinnittää huomiota harkitessaan muutosehdotuksia.

Varsinaisia kysymyksiä on 30 ja niihin liittyy tarkentavia lisäkysymyksiä, joissa kysytään lähinnä asian tärkeyttä tai vaikuttavuutta. Kysymykset jakautuvat ongelmakohtia kartoittaviin ja ratkaisukeinoja arvioiviin kysymyksiin.

Ongelmakohtiin liittyvät kysymykset keskittyvät hallinnollisiin kustannuksiin, kabotaasisääntelyyn ja sen valvontaan, sijoittautumisvaltion merkitykseen ja valvontaan, pakettiautoliikenteen

luvanvaraisuuteen, lupasääntelyn ja toimintaedellytysten tasapuolisuuteen sekä jäsenvaltioiden toisistaan eroaviin sanktioihin. Kysymyksistä voidaan päätellä, että komissiolla on kiinnostusta tehostaa ja yhtenäistää säännösten noudattamisen valvontaa erityisesti laittoman kabotaasin osalta. Tavaraliikenteen kabotaasi tarkoittaa valtion sisäistä kuljetusta vieraassa maassa rekisteröidyllä ajoneuvolla. Se on mahdollista EU:n ja ETA-alueen liikenteenharjoittajille.

Ratkaisukeinoihin liittyvissä kysymyksissä komissio tiedustelee näkemyksiä kabotaasikuljetusten enimmäismäärän poistamiseen, lupa- ja kabotaasisääntelyn ulottamiseen myös kokonaispainoltaan alle 3,5 tonnin kuljetuksiin (esim. pakettiautot), sijoittautumisvaltioon liittyvän sääntelyn tiukentamiseen, erinäisiin valvontatoimenpiteisiin, sekä kansallisen lisäsääntelyn rajoittamiseen. Ratkaisukeinot painottuvat lupaedellytysten ja valvonnan sääntelyn lisäämiseen sekä kansallisen lisäsääntelyn rajoittamiseen.

Valtioneuvoston kanta

Tavaroiden ja palvelujen vapaa liikkuvuus ovat keskeinen osa EU:n sisämarkkinoita. Maanteiden tavarankuljetuksilla on merkittävä rooli tavaroiden vapaan liikkuvuuden toteuttajana. Esimerkiksi verkkokaupan kasvu lisää jäsenvaltioiden välisiä tavarankuljetuksia jatkuvasti ja yhteisten pelisääntöjen jatkuva kehittäminen on äärimmäisen tärkeää. Suomi pitää tuettavana tavoitetta tieliikennemarkkinoiden toimivuuden parantamisesta. Sääntelymuutosten yhteydessä on tärkeää varmistaa, ettei muutoksista seuraa harmaan talouden lisääntymistä tai kilpailun vääristymistä.

Suomi kiinnittää vastauksessaan erityisesti huomiota säädösten valvonnan parantamiseen ja tavarankuljetusten lupasääntelyyn liittyviin kysymyksiin. Konsultaation aihekohtaisten kysymysten lisäksi vastauksessa kiinnitetään huomiota digitaalisten kuljetustilausjärjestelmien ja jakamistalouden edistämiseen. Suomi pitää tärkeänä, että säännökset kohdistuvat tasapuolisesti kuljetusmarkkinoilla toimiviin.

Säädösten valvonnan parantaminen erityisesti kabotaasisääntelyn osalta on keskeistä ja tukee Suomen tavoitteita. Kabotaasisäädösten noudattamisen valvonta on osoittautunut hyvin vaikeaksi. Erityisesti kabotaasin sallitun enimmäismäärän valvonta on osoittautunut hankalaksi. Myös Suomen lainsäädännön noudattamisen valvonta esimerkiksi verojen ja TES-palkkojen maksamista koskevien säännösten osalta on vaikeaa. Suomi painottaakin vastauksessaan, että ryhdyttäisiin toimiin valvonnan tehostamiseksi.

Valvonnan edistämiseksi sääntelyn täsmällisyyttä olisi syytä lisätä ja joitakin rajoituksia olisi syytä tarkastella uudestaan. Kuljetusten enimmäismäärän valvonnan helpottamiseksi Suomi on valmis harkitsemaan kabotaasin määrällisen rajoituksen poistamista, kun siihen sallittua aikaa samalla lyhennetään nykyisestä seitsemästä vuorokaudesta. Tällä voisi olla hallinnollisia kustannuksia laskeva vaikutus. Valvonnan edistämisessä Suomi tukee jäsenvaltioiden viranomaisten yhteistyötä ja tietojen vaihtoa edistäviä ratkaisuehdotuksia.

Tavaraliikenteen lupasääntelyyn ja luvansaannin edellytyksiin liittyvien kysymysten osalta Suomi katsoo, ettei sääntelyn soveltamisalaa tulisi laajentaa tai edellytyksiä tiukentaa nykyisestä. Suomi suhtautuu kielteisesti yritysten sääntelytaakan lisäämiseen ja katsoo, että nykyiselläänkin

taakka on varsin merkittävä. EU:n vähähiilisyystavoitteiden kannalta on tärkeää, että kuljetuksissa voidaan käyttää tarkoituksenmukaisinta kalustoa.

Suomi katsoo, että markkinoiden toimivuuden ja valvonnan edistämisen osalta konsultaatiossa ei kiinnitetä tarpeeksi huomiota digitalisaation tuomiin mahdollisuuksiin. Digitaaliset kuljetusten tilausjärjestelmät edistäisivät palvelujen saatavuutta koko EU-alueella, lisäisivät toiminnan läpinäkyvyyttä ja helpottaisivat valvontaa. Mikäli digitaalisia kuljetusten tilausjärjestelmiä ei kehitetä yhtenäisemmin EU:ssa, saatetaan menettää tilausjärjestelmän etuja ja järjestelmän kehittäjät tulevat EU:n ulkopuolelta. Digitaaliset järjestelmät edistävät myös jakamistalouden ilmiöitä, jotka voivat tuoda kustannussäästöjä ja vähentää ympäristökuormitusta sekä kansallisissa että EU-valtioiden välisissä kuljetuksissa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta pitää ihmisten, tavaroiden ja palvelujen vapaata liikkuvuutta sekä tieliikennekuljetusten toimivuutta keskeisinä tekijöinä sisämarkkinoiden kehittymisen ja Euroopan unionin talouskasvun kannalta. Valittaessa keinoja näiden päämäärien saavuttamiseksi on tarpeen varmistaa, että sääntelyllä ei edistetä harmaan talouden lisääntymistä tai aiheuteta kilpailun vääristymiä.

Kuljetusmarkkinoiden sääntelyn ja toimintaedellytysten tasapuolisuus on ensiarvoisen tärkeää. Tiekuljetuksia koskevan sääntelyn ja vastaavasti kilpailuedellytyksiin vaikuttavan muun sääntelyn tulee olla kaikilta osin tasapuolista, ja sääntelyn yhtenäisen noudattamisen varmistaminen on olennaista myös erilaisten väärinkäytösten ehkäisemiseksi.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan uudistamistarpeen keskiössä on sääntelyn noudattamisen valvonnan tehostaminen. Saadun selvityksen mukaan käytännössä erityisen vaikeaksi on osoittautunut valvoa kabotaasikuljetusten enimmäismäärää koskevan rajoituksen noudattamista. Tasapuoliset kilpailuedellytykset kuljetusmarkkinoilla vaativat kuitenkin välttämättä myös muun muassa työsuhteisiin liittyvien velvoitteiden tasapuolista noudattamista eri jäsenvaltioiden kuljetusyrityksissä. Valiokunta pitää kabotaasikuljetusten nykyisen määrällisen rajoituksen poistamista lähtökohtaisesti mahdollisena sillä edellytyksellä, että nykyistä kabotaasikuljetusten seitsemän päivän aikarajaa lyhennetään olennaisesti esimerkiksi kolmeen päivään ja lisäksi parannetaan ja tehostetaan myös työsuhteisiin liittyvien velvoitteiden noudattamisen valvontaa.

Valiokunta korostaa, että valvonnan tehostamisen lisäksi asian jatkovalmistelussa tulee arvioida muutoinkin kattavasti, miten kuljetusyritysten tasapuoliset kilpailuedellytykset voidaan turvata ja ehkäistä epätoivottavat vaikutukset suomalaiseen kuljetusalaan ja sen kannattavuuteen. Tältä osin on keskeistä arvioida teknologian tarjoamia mahdollisuuksia esimerkiksi kehittämällä yhtenäisiä digitaalisia tilausjärjestelmiä. Euroopan unionin suuntaan tulee toimia aloitteellisesti siten, että Suomessa toimiviksi arvioituja keinoja valvonnan tehostamiseksi viedään voimakkaasti eteenpäin myös EU-tasolla.

Valiokunnan lausunto LiVL 14/2016 vp

Valiokunta yhtyy saamansa selvityksen perusteella valtioneuvoston kantaan siitä, että lupasääntelyn soveltamisalaa ei tule tässä vaiheessa laajentaa ja yritysten sääntelytaakkaa ei pidä lisätä nykyisestä.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Liikenne- ja viestintävaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa edellä esitetyin huomautuksin valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 13.9.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ari Jalonen ps
varapuheenjohtaja Mirja Vehkaperä kesk
jäsen Mikko Alatalo kesk
jäsen Katja Hänninen vas
jäsen Jyrki Kasvi vihr
jäsen Jukka Kopra kok
jäsen Susanna Koski kok
jäsen Eeva-Maria Maijala kesk
jäsen Jani Mäkelä ps
jäsen Markku Pakkanen kesk
jäsen Jari Ronkainen ps
jäsen Satu Taavitsainen sd
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Ari Torniainen kesk
jäsen Sofia Vikman kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula